

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie o zapłatę na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 8 listopada 2012 r.

- 1. Czy nieważny jest weksel własny wystawiony przez osobę prawną, jeżeli w oznaczeniu tej osoby podanym na wekslu brak jest wskazania jej formy organizacyjnej, ale podany jest jej numer rejestru sądowego (KRS)?**
- 2. Czy nieważny jest weksel własny wystawiony przez osobę prawną, jeżeli w oznaczeniu jej nazwy podanej na wekslu znajduje się dopisek wskazujący na rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, który według wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym nie jest częścią firmy tej osoby prawnej?**

Uzasadnienie

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego powstały na tle następującego stanu faktycznego.

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z 8 listopada 2012 r. utrzymał w mocy swój nakaz zapłaty z 16 lipca 2012 r. w sprawie sygn. akt [...], w którym uwzględnił powództwo „N.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. przeciwko „I.” spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W., A. C., A. C., S. C. i R. C. solidarnie o zapłatę kwoty 88.069,05 zł z ustawowymi odsetkami od 27 czerwca 2012 r. i kosztami postępowania.

W motywach wyroku Sąd podał, że powód domagał się zapłaty na podstawie weksla zabezpieczającego wiarygodności wynikające z umów leasingu operacyjnego zawartych z pozwaną spółką, poręczonych przez pozostałych pozwanych, gdyż pozwana spółka zalega z zapłatą rat leasingowych. Sąd uwzględnił powództwo nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym. Pozwani wnieśli zarzuty. Podnieśli zarzut nieważności weksla, bo został on przez wystawcę opatrzony parafą, choć przepisy ustawy - Prawo wekslowe wymagają dla ważności weksla, by był on opatrzony pełnym podpisem wystawcy, a ponadto wskazana na pieczętce na wekslu

nazwa pozwanej spółki może wprowadzać w błąd co do osoby wystawcy weksla, bo nie jest zgodna z nazwą wystawcy określoną w Krajowym Rejestrze Sądowym. Zarczucili też, że otrzymali wezwanie do wykupu weksla zbyt późno, bo na 5 dni przed upływem terminu płatności i że podpisy poręczycieli są na rewersie a nie na awersie weksla.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 18 listopada 2011 r. powód zawarł z pozwaną spółką 6 umów leasingu operacyjnego, na zabezpieczenie zapłaty długu pozwana spółka wydała powodowi weksel własny *in blanco* poręczony przez pozostałych pozwanych. Na pierwszej stronie weksla (kserokopia weksla – k. 40) w miejscu przeznaczonym do podpisu jest odcisk dwóch pieczęci wystawcy, o treści „Eksport Import Logistyka I. ul. R[...] KRS [...] NIP [...]” oraz „Prezes Zarządu A. C.”. Weksel został podpisany (w miejscu, gdzie jest pieczętka imienna), w podpisie widoczna jest litera „A”, litery „Cz” i szereg znaków jak litera „u”. Na odwrocie weksla każdy z pozwanych napisał pismem ręcznym „Poręczam za wystawcę” i złożył podpis imieniem i nazwiskiem. Na deklaracji wekslowej A. C., działający za pozwaną spółkę, złożył podpis czytelny i uczynił odcisk firmowej pieczęci, jaką opatrzył weksel, a pozostali pozwani na deklaracji poręczenia wekslowego złożyli czytelne podpisy. Powód wezwał pozwanych pismami z 21 maja 2012 r. do uiszczenia należności z umów leasingu w tygodniowym terminie od daty tego wezwania pod rygorem skorzystania z weksla, a wobec braku zapłaty wypełnił weksel na kwotę 88.069,05 zł płatną w dniu 26 czerwca 2012 r. w S., o czym poinformował pozwanych pismami poleconymi z 18 czerwca 2012 r.

Wobec treści zarzutów sprowadzających się do twierdzenia o nieważności weksla, Sąd Okręgowy badał tylko, czy weksel jest ważny.

Sąd Okręgowy uznał, że weksel nie jest nieważny z tej przyczyny, że w treści znajdującej się na nim pieczętka firmowej pozwanej spółki nie ma oznaczenia, jaka jest forma prawna spółki (że jest to spółka z ograniczoną odpowiedzialnością), gdyż jest tam podany numer KRS, pod którym pozwana spółka jest zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców, a więc nie ma wątpliwości, że ta spółka jest wystawcą weksla.

Za nietrafny też Sąd uznał zarzut, że weksel został opatrzony przez A. C. parafą a nie nazwiskiem. Powołując się na uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 grudnia 1993 r. w sprawie sygn. akt III CZP 146/03 stwierdził, że nazwisko może być naniesione na wekslu w formie skróconej, że pomijanie niektórych liter, zwłaszcza samej końcówki nazwiska, jest w praktyce obrotu prawnego powszechne, nazwisko niekoniecznie musi być napisane czytelnie,

wystarczy że jest napisane w sposób charakterystyczny dla podpisanej osoby, stwarzający dla osób trzecich pewność, że podpisujący chciał podpisać się pełnym nazwiskiem i uczynił to w formie, jakiej przy podpisywaniu dokumentów stale używa. Inicjały i parafa takiej pewności nie dają, więc nie mogą być uznane za podpis na wekslu, natomiast podpis nieczytelny stanowi wyraz woli napisania nazwiska jedynie wówczas, gdy podpisujący w taki właśnie sposób pisze swoje nazwisko, składając podpisy na dokumentach, dlatego podpis nieczytelny powinien być złożony w formie zwykle używanej przez wystawcę weksla, tj. w formie znanej szerszemu kręgowi osób. Tak napisany podpis, choć nie da się odczytać, wyraża napisane nazwisko, a zarazem pełni funkcję identyfikacyjną, spełnia więc wymogi art. 1 pkt 8 i art. 101 pkt 7 ustawy – Prawo wekslowe.

Sąd stwierdził, że między stronami nie było sporu, że podpis na wekslu złożył A. C.. Jego podpis, choć mało czytelny, zawiera wyraźnie zaakcentowaną literę „A” i pierwsze litery nazwiska „Cz” i szereg znaków, które mogą być odczytane jako kolejne litery, co pozwala uznać że tak zostało napisane jego nazwisko. Z porównania jego podpisów złożonych na umowach leasingu i na wekslu wynika, że złożone są w charakterystyczny sposób, zwykle przez niego stosowany. Dlatego Sąd uznał, że weksel nie jest nieważny z tej przyczyny.

Sąd nie zgodził się też z pozostałymi zarzutami. Wskazał, że w myśl art. 31 Prawa wekslowego poręczyciele umieszczają podpisy na wekslu lub na przedłużku oraz że powszechnie przyjmuje się, że ich podpisy mogą być złożone na odwrocie weksla. Oznacza to, że podpisy złożone przez poręczycieli na odwrocie weksla nie czynią weksla nieważnym. Co do zarzutu zbyt krótkiego okresu między otrzymaniem wezwania do zapłaty sumy wekslowej a datą płatności Sąd stwierdził, że według treści deklaracji wekslowych posiadacz weksla po wypełnieniu go miał zawiadomić dłużników listami poleconymi wysłanymi co najmniej na 7 dni przed terminem płatności weksla. Termin ten został przez powoda zachowany.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy utrzymał w mocy swój nakaz zapłaty na podstawie art. 496 k.p.c.

Wszyscy pozwani złożyli apelację. Domagali się zmiany wyroku przez uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa, wnosili też o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje. Zarzucili:

1/ naruszenie art. 101 pkt 7 w zw. z art. 2 ust. 4 w zw. z art. 103 ustawy – Prawo wekslowe przez jego niezastosowanie i błędne uznanie, że podpis A. C.

„złożony na wekslu (rzekomo) w imieniu Pozwanej ad 1” odpowiada wymogom formalnym przewidzianym w ustawie,

2/ naruszenie art. 31 ust. 1 ustawy – Prawo wekslowe przez błędną wykładnię i nieuprawnione przyjęcie, że „awers weksla”, na którym poręczyciele umieścili podpisy, stanowi weksel w rozumieniu tego przepisu,

3/ naruszenie art. 11 ust. 3 w zw. z art. 13 tej ustawy przez jego niezastosowanie i błędne przyjęcie, że oświadczenie pozwanych „ad 2-5” stanowi poręczenie wekslowe, gdy ze względu na miejsce ich złożenia (na odwrocie weksla) jest ono indosem w rozumieniu art. 13 ustawy.

Ponieważ, zdaniem skarżących, ustawa – Prawo wekslowe nie reguluje kwestii składania podpisu, do podpisów na wekslu stosuje się art. 78 § 1 zd.1 k.c., z którego wynika, że własnoręczny podpis to podpis nazwiskiem. Wobec tego w ich ocenie podpis złożony na wekslu przez A. C. jest parafą, co nie odpowiada wymogom art. 101 pkt 7 w zw. z art. 2 ust. 4 w zw. z art. 103 ustawy – Prawo wekslowe i przez to czyni weksel nieważnym. Wyrazili też pogląd, że podpisanie weksla przez organ osoby prawnej bez stempla firmowego lub z takim stemplem ale o brzmieniu odmiennym od brzmienia firmy, nie zobowiązuje wekslowo, a skoro pieczęć firmowa na wekslu nie wskazuje formy organizacyjnej i zawiera dodatkowo nie wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego treść „Eksport Import Logistyka”, to weksel jest nieważny.

Powód złożył odpowiedź na apelację, domagając się jej oddalenia i zasądzenia kosztów postępowania apelacyjnego.

Skarżący złożyli potem wniosek o przedstawienie Sądowi Najwyższemu zagadnień prawnych budzących poważne wątpliwości w celu uzyskania odpowiedzi, czy złożenie „mało czytelnego” podpisu na wekslu jest podpisaniem weksla i jaki jest charakter prawny przyłożenia na wekslu pieczęci firmowej wystawcy zawierającej błędne oznaczenie nazwy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Przepisy ustawy z 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe nie wskazują w jaki sposób wystawca weksla ma go opatrzyć podpisem, więc rozwiązania należy poszukiwać w przepisach kodeksu cywilnego o formie czynności prawnych, a ściślej w treści art. 78 § 1 zd. 1 k.c. Stanowi on, że do zachowania pisemnej formy

czynności prawnej wystarcza złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli. On także nie określa, czy to ma być podpis obejmujący pełne brzmienie nazwiska, czy także imienia, czy wystarczy złożenie podpisu skróconego, zwłaszcza gdy nazwisko jest podane na odcisku imiennej pieczęci.

Zasadniczo jednak wątpliwości budzi wykładnia art. 1 pkt 3 i 6 i art. 101 pkt 5 ustawy – Prawo wekslowe, według których weksel trasowany zawiera (musi zawierać) nazwisko osoby, która ma zapłacić (trasata) oraz nazwisko osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana, zaś weksel własny zawiera nazwisko osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana. W myśl art. 103 ust. 3 tej ustawy, do weksla własnego stosuje się również przepisy o poręczeniu wekslowym (art. 30-32). W niniejszej sprawie chodzi o ważność weksla własnego z poręczeniem wekslowym.

Oczywiste jest, że weksel może wystawić także osoba prawna. Niemniej ustawa – Prawo wekslowe nie wskazuje wymogów co do określenia nazwy osoby prawnej. Zastosowanie art. 1 pkt 3 i 6 i art. 101 pkt 5 ustawy do osób prawnych powinno uwzględniać różnice między nazwiskiem osoby fizycznej a nazwą (firmą) osoby prawnej. Firmą osoby prawnej, w myśl art. 43⁵ § 1 i 2 k.c., jest jej nazwa i zawiera określenie formy prawnej osoby prawnej, które może być podane w skrócie, a ponadto może wskazywać na przedmiot działalności, siedzibę tej osoby oraz inne określenie dowolnie obrane.

Według art. 43² § 2 k.c. firmę ujawnia się we właściwym rejestrze, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Firma przedsiębiorcy (a w tym przypadku chodzi o wystawcę weksla, który jest przedsiębiorcą) powinna być ujawniona w rejestrze przedsiębiorców prowadzonym na podstawie ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2007, Nr 168, poz. 1186 ze zm.). W myśl art. 38 pkt 1 lit. a i lit. b w zw. z art. 36 pkt 6 tej ustawy w rejestrze przedsiębiorców (oprócz innych danych wskazanych w innych przepisach) zamieszcza się nazwę przedsiębiorcy, pod którą działa i oznaczenie jego formy prawnej.

Sąd Najwyższy stwierdził w wyroku z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie sygn. akt V CSK 258/11 (OSNC z 2013 r., nr 1, poz. 9), że nieważny jest weksel zawierający oznaczenie remitenta przez podanie nazwy przedsiębiorcy niestanowiącej jego firmy (chodzi o przypadek, że osoba remitenta nie została należycie określona wskutek braku wskazania, że jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością).

W ocenie Sądu Apelacyjnego rozpatrującego tę sprawę zasada wskazania firmy osoby prawnej odnosi się zarówno do wystawcy weksła, jak i do remitenta, którzy są osobami prawnymi. Powyższy wyrok Sądu Najwyższego może stanowić wzorzec interpretacji przepisów Prawa wekslowego wskazanych na wstępie niniejszych rozważań, niemniej stan faktyczny jest w niniejszej sprawie nieco inny, gdyż wystawca weksła przez przyłożenie na wekslu pieczęci firmowej wskazał w jej treści numer KRS, pod którym jest zarejestrowany, co uchyla możliwość jakiegokolwiek pomyłki co do identyfikacji wystawcy.

W art. 1 i 101 ustawy – Prawo wekslowe, która nie zawiera wskazań co do oznaczania osoby prawnej będącej wystawcą weksła czy remitentem, chodzi o pewność obrotu gospodarczego, a ściślej o to, żeby oznaczenie ich w wekslu nie budziło wątpliwości co do osoby zobowiązanej i uprawnionej. Kierując się tą zasadą, można uznać, że brak wskazania w wekslu formy organizacyjnej wystawcy weksła przy jednoczesnym wskazaniu numeru rejestru sądowego, w którym jest wpisany, nie czyni weksła nieważnym. Ta wykładnia odpowiada też zasadzie *pacta sunt servanda*. Wydaje się, że można aprobować powyższą tezę, iż weksel w takim przypadku nie jest nieważny. Wówczas nieistotny może się wydawać dodatkowa treść na odcisku pieczęci firmowej obejmująca słowa „Eksport Import Logistyka”, którą wystawca dotychczas się posługiwał, wskazująca ogólnie na przedmiot działalności gospodarczej.

Z drugiej jednak strony przepisy art. 43² § 1 i 2 oraz art. 43⁵ § 1 i 2 k.c. oraz art. 38 pkt 1 lit. a i lit. b w zw. z art. 36 pkt 6 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym wskazują, że firma osoby prawnej musi zawierać oznaczenie jej formy organizacyjnej, tymczasem w niniejszej sprawie wystawca w wekslu nie podał, że funkcjonuje jako spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Wykładnia wskazanych na wstępie przepisów Prawa wekslowego ma zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, budzi poważne wątpliwości, stąd też Sąd Apelacyjny przedstawił Sądowi Najwyższemu pytanie prawne na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.